

Ks. Mariusz Białkowski
AM Poznań
ORCID: 0000-0003-3006-0058

„Musica Ecclesiastica”
19 (2024), s. 203–206

Zgłoszono: 20.05.2024
Zaakceptowano: 22.05.2024

**SPRAWOZDANIE
Z II NARODOWEGO KONGRESU ŚPIEWU GREGORIAŃSKIEGO
„NOTACJA ADIASTEMATYCZNA
SYNTEZĄ ZWIĄZKU SŁOWA I MELODII”
POZNAŃ 10–11 MAJA 2023**

W dniach 8–9 maja 2018 r. polska sekcja Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Śpiewu Gregoriańskiego wraz z Katedrą Muzyki Kościelnej Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu zorganizowała I Narodowy Kongres Śpiewu Gregoriańskiego. Podjęta inicjatywa była nawiązaniem do I Kongresu Muzyki Gregoriańskiej, który miał miejsce w dniach 23–25 września 1958 r. na Jasnej Górze pod przewodnictwem ks. Stefana kardynała Wyszyńskiego. Po wielu latach od tamtego historycznego wydarzenia oraz po 10 latach działalności Stowarzyszenia organizatorzy podjęli wyzwanie organizowania co pięć lat Narodowego Kongresu, którego zadaniem będzie prezentacja stanu polskiej choralistyki.

Fot. 1. Uczestnicy kongresu podczas wykładu. Fot. M. Białkowski

II Narodowy Kongres Śpiewu Gregoriańskiego miał miejsce w Poznaniu w dniach 10 i 11 maja 2023 r. Wydarzenie pod hasłem: „Notacja adiastrmatyczna syntezą związku słowa i melodii” wykazało ważkość ciągłego odkrywania notacji muzycznej – pierwszego świadka śpiewanego słowa. Udowodniły to wykłady zaproszonych gregorianistów: prof. UPJPII dr hab. Susi Ferfaglia z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie zaprezentowała wykład *Emocje w liturgii. Sanktgalleńska tri-stropha jako emocjonalny wyraz egzegezy Słowa Bożego*, autor niniejszego sprawozdania (Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu) wygłosił prelekcję *Adiastrmatyczne znaki notacji w funkcji frazowania w śpiewie gregoriańskim*, o. mgr Karol Cetwiński OSB (student Papieskiego Instytutu Muzyki Sakralnej w Rzymie) przedłożył tekst pt. *Związek słowa i melodii w proprium missae uroczystości Objawienia Pańskiego*, o. mgr Radosław Tomczak OFM Conv (Wyższe Seminarium Duchowne Ojców Franciszkanów w Łodzi) wygłosił wykład pt. *Funkcje neum artykułowych w przekazie treści śpiewanego tekstu*, prof. dr hab. Janka Bednáríková (Uniwersytet Katolicki w Ružomberku) przedstawiła *Najcenniejsze średniowieczne świadectwa muzyczne na terenie dzisiejszej Słowacji*. W ramach wykładów otwartych mgr Beata Baublinskienė (Wilno) zaprezentowała *Notację introitu Gaudeamus ... Mariae... Assumptione... z rękopisu WBANL F22: 103*.

Fot. 2. Prelekcja o. mgr. R. Tomczaka OFM Conv. Fot. M. Białkowski

Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: ks. abp Stanisław Gądecki, Metropolita Poznański oraz Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych, patronatu medialnego udzieliły: Radio *Emaus* i *Przewodnik Katolicki*. Otwarcia Kongresu dokonał prof. dr hab. Sławomir Kamiński, prorektor ds. artystycznych, naukowych i kontaktów międzynarodowych poznańskiej uczelni, natomiast całość wystąpień moderował autor niniejszych słów. Wykłady wygłoszone w sali prezydenckiej Akademii Muzycznej przybliżyły aspekty melodyczno-słowno-liturgiczno-teologiczne w odniesieniu do gregoriańskiego zapisu adiastrmatycznego.

Pierwszego dnia pod kierunkiem prof. Susi Ferfogli odbyła się próba śpiewu do liturgii sprawowanej na zakończenie dnia w języku łacińskim ze śpiewem gregoriańskim w kościele pw. św. Marcina. Podczas Mszy św. wybrzmiały śpiewy ze środy piątego tygodnia Wielkanocy: antiphona ad introitum *Repleatur os meum*, alleluia v. *Laetatus sum*, antiphona ad offeratorium *Iubilare Deo*, antiphona ad communionem *Ego sum vitis* oraz na zakończenie antyfona maryjna *Regina caeli* w tonie uroczystym. Części ordinarium (Kyrie, Sanctus, Agnus Dei) zostały wzięte z I formularza. Po liturgii miał miejsce krótki koncert śpiewu gregoriańskiego „*Iubilare Deo in voce exsultationis*” w wykonaniu Scholi Cantorum AMP pod dyrekcją autora niniejszego sprawozdania. Uczestnicy kongresu wysłuchali w kolejności: antiphona ad offeratorium *Iubilare Deo*, antiphona ad communionem *Memento verbi*, antiphona ad offeratorium *Angelus Domini*, alleluia v. *Cognoverunt discipuli*, antiphona ad introitum *Iubilare Deo*, Agnus Dei XV *Deus deorum*, antiphona ad introitum *Quasi modo*, antiphona ad communionem *Panis, quem*, antiphona ad introitum *Misericordia Domini*, antiphona *Regina caeli*.

Fot. 3. Liturgia w kościele św. Marcina. Fot. D. Marciniak

Drugi dzień kongresu minął pod znakiem wizyty studyjnej w Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu, podczas której uczestnicy wysłuchali prelekcji na temat rękopisu nr 36 ogłoszonej przez autora niniejszych słów. Unikatowość zabytku polega na tym, że do wykonania wklejek okładzin zostały użyte fragmenty kart rękopiśmiennych z zapisem adiastratycznym. Pracownicy Archiwum udostępniłi także inne rękopisy celem dokonania analizy porównawczej repertuarowo-notacyjnej.

II Narodowy Kongres Śpiewu Gregoriańskiego zgromadził ok 30 uczestników: wykładowców śpiewu gregoriańskiego, studentów, sympatyków, członków zespołów śpiewaczych z różnych ośrodków naszej ojczyzny. Pomocą w wykonawstwie śpiewów był specjalnie przygotowany *Libellus congressus* zawierający niezbędne informacje

oraz konieczny repertuar. Szczegółowy program znajduje się na stronie <https://aiscgre.pl> w zakładce „Działania wiodące/Kongresy”.

Fot. 4. Zajęcia w Archiwum Archidiecezjalnym. Fot. D. Marciniak

Narodowe Kongresy wzmacniają więzy między osobami zainteresowanymi śpiewem gregoriańskim powiększając grono badaczy oraz wykonawców. Wymiana poglądów, a przede wszystkim prezentacja efektów indywidualnych badań podnosi poziom polskiej gregorianistyki. Wypracowany program kongresu obejmuje wykłady teoretyczne, próby śpiewu, liturgie oraz koncerty. Te wielokierunkowe działania podejmowane na rzecz śpiewu gregoriańskiego pozwalają na rzetelne studium oraz wiarygodną duchowość, która ostatecznie prowadzi do muzycznej medytacji obecności Boga. Organizatorzy zapraszają na III Kongres Narodowy, który odbędzie się w Poznaniu w 2028 roku.